

GRÓF NÁDASDI FERENCZ MŰVEI ÉS KÖNYVTÁRA.

SITTE ALFRÉDTŐL.

Gróf Nádasdi Ferencz egyike volt kora legkiválóbb embereinek Magyarországon.

Képzetségre csak kevés hozzá hasonlót ismerünk: méltóságra, mint országbíró, a haza második tisztviselője volt; gazdagságával pedig felülmulta az ország összes főurait.¹

Mint tudományosan képzett férfiú kedvelte a tudományokat, s azon szomorú emléken kívül, melyet halálával szerzett, dicső emléket is hagyott ránk munkáiban, melyeket kiadott.²

Kellő érzékkel bírván a tudományok iránt, azokban olyan élvezetet talált, a mely kortársai előtt ismeretlen maradt s kik éppen ez által az élet legtisztább örömétől fosztották meg magukat. Előszava, melylyel Mausoleum der ungarischen Könige című munkáját (Nürnberg, 1664) a birodalmi rendeknek ajánlotta, telve van erővel és lelkesedéssel hazája dicsőítéséért, a törvénygyűjteményekhez szerkesztett tárgymutatója pedig (Pottendorf, 1658) kora szűkségeinek magasabb felfogását igazolja.³

Basiliographia hungarica seu Mausoleum regni apostolici regum et primorum militantis Ungariae ducum című munkájának első kiadása egyidőben jelent meg annak német fordításával, mely, a mint már említettük, Nürnbergben nyomtatott 1664-ben. E munka ivrét alakban adatott ki és Magyarország hőseinek és királyainak képeivel (58 db) van diszitve.

¹ Mohl A., Loreto 33. l. — L. Pauler Gy., Wesselényi F. nádor és társainak összeesküvése I. k. 29 s 30. II., továbbá 121. l. — Acsády I., Magyarország Budavár visszafoglalásának korában 144. l.

² Wurzbach, Biographisches Lexicon XX. k. 15. l.

³ Hormayr, Historisches Taschenbuch 1825. évf., 263. l.

Ugyane munka még Esztergomban, Budán s Magyarország más városaiban is kiadatott, Horányi Elek pedig iskolai czélokra magyarra fordította és Pesten 1771-ben kinyomatta.

Kaprinai István kétségbe vonta, hogy e munka szerzője gróf Nádasdi Ferencz lett volna, és majd bizonyos Lantzmárnak, majd ismét egy Nádasd János nevezetű jezsuitának tulajdonítja.

E nézet ellen, melyhez azonban eddig még senki sem csatlakozott, egész határozottan kikel Horányi Elek, a ki egyszermind azt is megjegyzi, hogy állítása bizonyítására számos érvet hozhatna fel, jobbnak tartja azonban, ha e kellemetlen tárgyat (causa odiosa) hallgatással mellőzi.¹

Nádasdi Ferencz írta a következő munkát is; *Cynosura juristarum, loca decretalium et articulos novissimarum constitutionum incltyi Regni Hungariae usque ad annum Christi MDCLIX. inclusive sub titulis ordine alphabetico collectis breviter repraesentans* (Pottendorff, 1668, IV°.)

Kiadta ezeken kívül Révai Péternek *Centuriae septem de Monarchia et sacra Corona regni Hungariae* című munkáját átdolgozva és a magyarországi nádorok jegyzékével bővítve (Frankfurt, 1659, folio).²

Ugyancsak Nádasdi adatta ki Lorettóban (Magyarországon Sopron vármegyében) az esztergomi egyházmegye használatára a következő két munkát: *Decreta Synodalia Dioecesis Strigoniensis* és *Decreta Synodi Provincialis Tyrnaviensis sub Francisco Forgács archiepiscopo celebratae*.³

¹ Wurzbach, XX. k. 15. l.

² Joecher, III. k. 802. l. és Wurzbach, XX. k. 15. l.

³ A Nádasdi-féle birtokok elkobzása után Pottendorffba kinevezett jószágkormányzó Seywiz 1672 október 24-ikén jelenti az udvari kamarának, hogy azon ritualék közül, melyeket Nádasdi elfogatása előtt az esztergomi egyházmegye számára a lorettói könyvnyomdában nagy költséggel készíttetett (»vonden Ritualien, welche der Nadasti vor seiner incaptivirung umb groisster Schuldt willen in der Truckerey zue Loretto für das Granische Bistumb habe truckhen und verfertigen lassen«), a korábbiakból 930, a későbbiekből 750 negyedrétalakú példányt talált. — Szelephény György esztergomi érsek 1674 november 20-ikán azon kérést terjeszti a kamara elé, hogy a Nádasdi-féle hagyatékban levő és az egyházmegyei breviarium és missaléra vonatkozó nyomtatott művecskéből néhány példányt haladék nélkül szolgáltatassanak ki számára, mert »propter expulsos acchatolicos« a papok, a katolikus templomok és plébániák jelentékeny módon megszorodtak egyházmegyéjében és a

A halálos ítélet végrehajtása után Nádasdi özszes javai elkoboztattak.

Ezt megelőzőleg 1665 óta Nádasdi állandóan alsó-ausztriai birtokán, Pottendorfon tartózkodott. A pottendorfi uradalmat és kastélyt 1665 január 7-ikén vásárolta meg báró Berchtold Mátyás Ernőtől.¹

A birtokok elkobzása után a pottendorfi uradalom kormányzásával két császári hivatalnok bízott meg.

A pottendorfi könyvtárt gondozás és őrzés céljából (>zur inspection und Obsicht anvertraut<) a pottendorfi plébánosnak adták át, kinek egyszersmind kötelességévé tették, hogy azt rendezze, katalogust készítsen róla s a portól és egyéb károktól megóvja.²

A lorettói szerviták priorja és konventje 1672-ben folyamodtak a császárhoz, hogy a könyvtárt, melyet Nádasdi halála esetére úgy is nekik ígért, ha nem is egészen, legalább tetszéséhez mérten (wofern nicht allen, jedoch was Ewer Kays. Mt. allergnädigst wollgefählig und beliebig), ajándékozza szegény egyházuknak és kolostoruknak.³

E folyamodásra az udvari kamara Seywiz jószágkormányzótól a könyvtárnak esetleg meglevő katalogusát kéri. Seywiz 1672 szeptember 1-én azt válaszolja a pottendorfi kastélyból írott jelentésében,⁴ hogy volt ugyan a könyvtárnak rendes katalogusa, papság számára ennek következtében az említett művecskére nagy szüksége van. (>Das in der Neydästischen Verlassenschaft befindliche getruckte opusculum, so das Breviarium oder Missale Diocoesis concernirent von etlichen Exemplaren unverzüglich! ausszufolgen, zumahlen aber propter Expulsos Acchatolicos sich die Geistlichkeit, undt Chatolische Kirchen undt Phaaren in meiner Diocoes merklich vermehret, undt sich zu Versehung der Geistlichen berührten opusculi sehr von nöthen habe.<) Cs. és kir. pénzügyminiszterium levéltára. Herrschafts-Akten. Lit. P., fasc. 9/13 a.

¹ Nádasdinak összesen 22 jószága volt. Ezek között a pottendorfi csak közepes bevételi forrást képezett, a mint ezt a cs. kir. házi udvari és áll. levéltárban őrzött jegyzék mutatja. A pottendorfi uradalom megvásárlásáról szóló eredeti hártyaoklevél a cs. és kir. pénzügyminiszterium levéltárában van meg. Lit. M., num. 746.

² A cs. és kir. pénzügyminiszterium levéltárában. Reichsakten 15,431. fasc. 1. num. 39. Heister tábornok és gróf Potting jelentése az udv. kamarához 1672 márcz. 17-ikén.

³ Cs. és k. pénzügym. lev. Lit. P., fasc. 9/13. a.

⁴ U. o. 1672. évi Hoffinanzakten.

ezt azonban Greimb tanácsos egyéb iratokkal együtt Bécsbe vitte. — Ekkor az udvari kamara az alsó-ausztriai számvivőséghez fordul felvilágosításért, honnan 1672 szeptember 19-dikén értesítik, hogy a Nádasdi-féle könyvtár nagy mennyiségű különféle szakba vágó könyvekből áll, melyek legnagyobb része új bekötési táblával van ellátva melyek értéke mintegy 9—10.000 forintot tesz ki; tudomásuk szerint azonban jelenleg senki sincs, a ki ezek megvételére vállalkoznék. Ennélfogva a pottendorfi jószágkormányzóval együtt azon véleményen vannak, hogy a könyvtár azon könyvek kivételével, melyek a császári könyvtárba fognak kerülni s melyek mellékeltek jegyzéken (lásd a tovább közölt katalogust) vannak feltüntetve) inkább a kérvényezőknek, mint a luckahaussi ágostonrendű atyáknak, kik ez iránt hasonlóképen lépéseket tettek, bocsáttassék rendelkezésükre; tartassék fenn azonban e mellett úgy a császár, mint az örökösök tulajdonjoga (»und dass Dominium ihrer Kays. May. und dero Erben in perpetuum zu reserviren«). Adassék továbbá a szervita rendű atyák tudomására, hogy úgy ők, valamint utódaik is, kötelesek a könyvtárt teljesen, vagy a szükséghez képest annak egy részét, bármikor felmerülhető kérésre minden késlekedés nélkül kiszolgáltatni. (»dass Sie und ihre Successores obligirt und verbunden sein solten, solche Bibliothec völlig oder auf Bedürffen etwas darvon, auf iedesmahliges begehren, hinwider ohne Abgang aussfolgen zu lassen.«) — A lorettói szerviták 1672 október 17-ikén előbb említett kérvényükre azt nyerték válaszul, hogy ámbár bizonyos akadályok következtében és a fölmerülő nehézségek miatt a potendorfi Nádasdi könyvtárnak kolostoruk számára eszközzendő kiadása, átvitele és átvétele egyelőre nem látszott célszerűnek (»umb gewisser hinderlichen Ursachen undt vorkhommener Bedencken willen, die transferier- undt gebettene verabfolg undt überlassung Ihrem Closter der gewesten Nadastischen Bibliothek zu Pottendorf nit für thunlich erachtet«), mégis a könyvtár egy részét írásbeli elismervény ellenében és annak kikötésével, hogy azt bármely pillanatban felmerülő követelésre hiány nélkül fogják visszaszolgáltatni, gondjaikra bízták. Seywiz már november 9-ikén arról értesíti a kamarát, hogy a könyvtárnak a szerviták részére eszközzendő átszolgáltatását illetőleg megkapta a rendeletet és most csupán a kiállítandó elismervényre vár.¹

¹ Cs. és k. pénzügym. levtár. Lit. P., fasc. 9/13. a.

A több példányban meglevő »Cynosura juristarum« és »Esparsa opera« című munkákból Ludwig János Konrád¹ és Lackner György bécsi könyvkereskedők vásároltak néhány darabot.² Husz példányt a kamarának küldöttek belőlük.

¹ Cs. és k. pénzügyminiszterium levtára. 1673. évi Hoffinanz-Akten. — Az udv. kamara 1673. január 7-iki leirata Seywitz csász. jószágkormányzóhoz másolatban.

² Cs. és k. pénzügyminiszterium levtára. Nieder Öst. Herrschafts Akten Lit. P., fasc. 9/13. a. — Lackner György könyvkereskedő 1673. április 25-ikén a következőket írta Bécsből a pottendorfi jószágkormányzónak: Nem mellőzhetem, hogy tisztelt Uramat e néhány sorral megterheljem. Már régóta vártam az alkalomra, hogy tisztelt Urammal személyesen érintkezzem, eddig azonban még nem volt szerencsém. Írásban kell tehát előadnom kívánságomat. Azon kéréssel fordulok tisztelt Uramhoz, hogy, minthogy értesülésem szerint Uraságod rendelkezése alatt állanak az összes Nádasdi-féle könyvek, sziveskedjék a legközelebbi alkalmatossággal 6 példányt az Articuli regni hungariae cum Cynosura Juristarum-ból átküldeni. A mennyiért értékesíteni fogom, azt pontosan nyilvántartom. Tiszteletem nyilvánítása mellett maradtam a nagyon tisztelt úrnak szolgáltrakész híve Lackner György könyvkereskedő. U. i. Ha Uraságod olcsó árt szab, akkor egyet-mást még rendelni fogok. — Seywitz május 7-ikén terjesztette e levelet az udvari kamara elé s ezzel kapcsolatosan jelentette, hogy a kérdéses munkából még 342 példány áll rendelkezésére, melyek idővel tönkre mennek és értéküket veszítik, most azonban még értékesíthetők. Kérdést intéz tehát a kamarához, eladhatja-e azokat Lacknernek? hány példányt adhat el belőlük? s minő árt szabjon az egyes példányokért?

Ezután kap csak először felhatalmazást a császári jószágkormányzó, hogy az eladás megkísértése céljából néhány darabot Bécsbe küldhessen. 1674 október 12-ikén újabb megbízatást kap, és pedig: hogy az ott nyomtatott s Nádasdi által kiadott cynosura című munkának (der aldort in truck verfasten und von ihme Nadast ausgehen lasene Büecher, welche cynosura genannt werden) egy példányát küldje be.

Ugyanazon napon Lackner is kapott egy csomót belőlük bizományba, melyekről a következő elismervényt állítja ki: Alólírott ezennel elismerem, hogy nemes Seywitz Kristóf Lukács úrtól, a pottendorfi uradalom császári administratorától, a következő munkákat: 12 db. Articulos Regni Hungarie cum Cynosura in octavo, továbbá 3 db. Esparsa opera completa in suo decimo, vettem át bizományba olyan feltétel alatt, hogy a hány példányt a nevezett könyvekből el fogok adni, azok mindegyikéért a következő árt: az Articuli cum Cynosura cz. munkáért 1 rf. 30 kr. és az Esparsa opera completa cz. könyvért 3 rf. tartozzam hiány nélkül kifizetni (unfehlbahr und ohne albruch entricht und bezalt werden) a nemes administrator úrnak. A többieket pedig, melyeket előreláthatólag már nem adhatok el, az administrator úrnak tisztán és sértetlenül fogom visszaszolgáltatni. Bécs, 1674. október 12-ikén Lackner György könyvkereskedő. (P. H.)

A könyvtár legnagyobb része azonban az összes nyomtató papirokkal együtt a magyar kir. kamara rendelkezésére bocsátatott.¹

A magyar pedig kamara valószínűleg nem tartott ezekre igényt, mert a könyvtár 1677. évi végleges felosztása alkalmából a »libri Iuridici Historici et Politici profani« az udvari kamara rendelete értelmében »per imperatorem« 1677. december 1-én báró Hochengrün János Pál. titkos tanácsos és udvari kancellárnak, a többi még készletben levő és oda tartozó könyvek pedig a lorettói szervita atyáknak adományoztattak. E rendeletet a pottendorfi császári jószágigazgató 1677. december 9-ikén kapja meg, s ugyanabban meghatalmazást nyer arra is, hogy a könyveket tényleg azonnal szolgáltassa ki.

A lorettói szervitakolostor eltörlésével (1787. január 24.) megszűnt kötelezettsége is, hogy a Nádasdi-könyvtárból származó

Seywitz 1674. november 6-ikán beküldi a kért példányt »de Articulis regni Hungariae cum Cynosuris« az udvari kamarának és ennek kapcsán értesíti, hogy ugyanebből még 300, a Cynosurus-ból pedig 700 példány áll rendelkezésükre. Ezeket kívül számos különböző olasz, latin és magyar nyomtatvány (getruckhten Undschidlichen, Wellisch, Lateinisch und Hungarische büechern) és a leltár szerint 43 csomag nyomtató papír (Missal Truckhpapier) van felhalmozva, melyeket el kellene szállítani, mielőtt tönkre menének. Lackner György bécsi könyvkereskedő átvett ugyan a mellékelt másolat szerint 12 példányt az Articuli cum Cynosuris című munkából, darabjéért 1 rf. 30 krajczárt számítva, továbbá 3 példányt az Esporsa opera-ból darabonként 3 rforinton, melyek árát azok eladása után tartozik megfizetni, félő azonban, hogy ez nagyon soká fog tartani, és mindketten kárt fogunk szenvedni.

¹ Cs. és k. pénzügyminiszterium levéltára. Nieder Öst. Herrsch. Akten. Lit. P. fasc. 9/13. a. Az udvari kamara a jószágkormányzónak november 16-ikán a következőket válaszolja november 6-ikán kelt jelentésére Részünkről semmi nehézséget sem teszünk az ellen, hogy nem csupán az említett példányok és nyomtató papirosok, hanem és a többi összes a volt Rauchischer Hoffban felhalmozott kötetlen könyvek, amennyiben azok fel nem szállíthatók, a magyar kamarának kivánságához mérten átengedtesse és kiadassanak, kivéve a breviariumokat pro Ecclesia metropolitana Strigoniensi, melyeket az esztergomi érseknek engedtünk át.

Ő császári fensége, legkegyelmesebb urunk rendelete, hogy ezt kellő tudomásul vegye és következőleg az Articulus- és Cynosuris-ból 20 példányt juttasson a mi kezeinkhez, a többi összes könyveket pedig a 43 csomag nyomtató papirossal együtt a magyar királyi kamarának elismervény ellenében szolgáltassa ki. Jelen rendeletünk és a nyert elismervény eljárását indokolni fogják.

² Mohl A., Loreto 151 és 152 ll.

könyvei visszaadassanak. A kolostor különböző oklevelei és kéziratái részint az országos levéltárba, részint az egyetemi könyvtárba kerültek, a hol jelenleg is megvannak.² A könyvtár a szélrózsa minden irányában elszóratott. Így került p. o. egy igen becses darabja az alsó diósi plébánia-könyvtárba is.¹

A következő jegyzék a Nádasdi-könyvtárból a császári könyvtárba jutott könyveket tünteti fel.

Libri

ex catalogo Bibliotheca Nadastinae excerpti,
et in augustissimam Bibliothecam Caesaream
necessario transferendi, utpote ubi illi de-
sunt ac desiderantur, partim quidem om-
nino et Simpliciter, partim autem ob
defectum unius vel plurium Tomo-
rum, partim deniq respectu di-
versitatis et praestantiae
editionum.²

Ex classe Scripturistarum :

- Breviarium antiquum manuscriptum in 8-vo.
Ariaemontani Dilucidationes quatuor Evangeliorum in 4.to.
Bonfrerý Pentateuchus Moysis commentario illustratus in fol.
Capelli Critica sacra in fol.
Concordantia Bibliorum Theologorum Coloniensium in 4.to.
Dictionarium Pauperum in 8-vo.
Escobari opera Septem voluminibus in fol.
S. Isidori Epistolae de Interpretatione Divinae Scripturae in fol.
Index utriusq Testamenti in 8-vo.
Occumeny et Aretae Commentarý in Apocalyps in duobus
Tomis in fol.
Peritoramires Opera duobus Tomis in fol.
Promptuarium Sacrum biblicum in fol.
Salmeronis Commentarý in Evangelicam Historiam et Acta
Apostolorum duodecim Tomis in fol.
Theophylacti Commentarý in quatuor Evangelia graece et
latine in fol.
Tostati Opera omnia quindecim voluminibus in fol.

¹ Jedlicska Pál, Kárpáti emlékek 161. l. — E munka 1687-ben jelent meg *Mundus symbolycus* cím alatt. Czimplapján e felirat olvasható: *Conventus Laurentiani in Hungaria.* — V. ö. *Historia Ord. Servorum B. M. V.* 1694. — Arról a visszaélésről, hogy hártyaoklevelek és nyomtatványok kocsiszámra adattak el a kereskedőknek és aranyműveseknek, ír a bécsi *Vaterland* 1885. évfolyamának 319. száma.

² Cs. és k. pénzügyminiszterium levéltára 1673. évi *Hofffinanzakten*.

Ex classe Sanctorum Patrum:

- S. Augustini operum omnium Supplementum duobus Tomis in fol.
 S. Asterij Homiliae in 4.º
 Cassiodori Codices Legum vissigottorum in fol.
 S. Cyrilli Opera quinque Tomis in fol. in třechš Bänden.
 S. Cyrilli Operum Tomus Sextus in fol.
 S. Cypriani Opera in fol.
 Hugonis de S. Victore Opera tribus Tomis in folio.
 S. Hilary genesis cum Notis Weiley in 8-vo.
 S. Irenaei adversus Haereses Libri quinque in fol.
 Tertulliani Opera tribus Tomis in fol.
 S. Theodreti opera quatuor Tomis in fol.
 S. Victoris Opera in fol.

Ex classe Concionatorum:

- Alani Magni Opera in fol.
 Beyerlinck Magnum Theatrum vitae humanae cum Judice universali octo Tomis in fol.
 Beyerlinck Promptuarium morale in 8-vo, tribus Tomis.
 Blosij Opera in fol.
 Bibliotheca virginalis tribus Tomis in fol.
 Caramuelis Encyclopaedia concionatoria in 4.to
 Caramuelis Maria liber in 4.to
 Drexelij Opera omnia in 4.to
 Engelgrave Lux Evangelica et Coeleste Pantheon duobus Tomis in fol.
 Lentolphy vita Christi in fol.
 Liber antiquus manuscriptus Concionum in 4.to
 Matthioli Sylva historiarum duobus Tomis in 4.to
 Paleotus de Imaginibus Sacris et profanis in 4.to

Ex classe Controversistarum:

- Allatij Graecia orthodoxa duobus Tomis in 4.to
 Allatius de octava Synodo Photiana in 8-vo.
 Allatius de utriusq. Ecclesiae consensione in 8-vo.
 Allatij Hottingerus convictus in 8-vo.
 Allatius de aetate et Interstitijs in collatione ordinum in 8-vo.
 Allatij Vindiciae Synodi Ephesinae in 8-vo.
 Arendius de Igne purgatorio duobus Tomis in 4.to
 Barbosae collectanae in jus Pontificium sex Tomis in fol. et reliqua omnia Barbosae opera in folio.
 Bullarium magnum Romanum usq. ad Innocentium x tribus Tomis in fol.
 Cujacij Opera omnia undecim Tomis in fol.

- Demoshare Collectanea canonicorum Decretorum in fol.
 Gevanty Thesaurus Sacrorum Rituum in 4.to.
 Goary Rituale Graecorum in folio.
 Innocenty Quarti in quinque Libros Decretalium Commentarius in fol.
 Indices tres Librorum prohibitorum, quorum primus in quarto reliqui autem duo in 8-vo.
 Mascardi Conclusiones probationum omnium in utroque Jure quatuor Tomis in fol.
 Malderi Tractatus de Sigillo confessionis in 8-vo.
 Panormitani Abbatis Opera quatuor Tomis in fol.
 Ranzový Epistola in 8-vo.
 Regulæ Societatis Jesu in 8-vo.
 Starovolschy Epitome Conciliorum in Ecclesia graecâ et Latinâ in fol.
 Synodus generalis florentina duobus Tomis in 4.to.
 Thierý Epistolæ Decretales Gregorý Noni in 4.to.

Ex classe Humanistarum :

- Arabicus Liber manuscriptus in 4.to.
 Arcerius de Vitâ Pythagorae in 4.to.
 Arbitri fragmenta restituta in 8-vo.
 Bergeri Columnae Domûs Austriacae in 4.to.
 Baudý Orationes et Epistolæ duobus Tomis in 8-vo.
 Bibliothecae Chalcographicae Pars Sexta.
 Calepini Lexicon octo lingvarum duobustomis in fol.
 Corvingý laudatio Aristolis in 4.to.
 Cato et alý de re rustica in 8-vo.
 Crinesý Grammatica Syriaca in 8-vo.
 Dictionarium Hungarico-Latinum Vidi Molnar in 8-vo.
 Deliciae Poetarum Germanorum Sex Partibus in 12-mo.
 Euripedes graece et Latinè in folio.
 Erythraei Index in Virgilium in 4.to.
 Grolý Epistolæ familiares in 4.to.
 Golý Onomasticon graeco-Latinum in 8-uo.
 Heinsý Orationes in 4.to. et 8-vo.
 Hospitalý Epistolæ in 8-vo.
 Jový Elogia Illustrium Virorum graeco-Latina in fol.
 Lirinei Panegyrici veteres in 8-vo.
 Lucretius de naturâ rerum in 8-uo.
 Liber manuscriptus Chaldaicè in 8-vo.
 Martiný Lexicon Philosophicum in folio.
 Megiseri Institutio Lingvae Turcicae in 8-vo.
 Neapolis in Fastos Ovidy in fol.
 Nený Arthographia in 8-vo.

Nodus Gordius Domus Austriacae in 16.to
 Obsopoei Sibyllina Oracula in 8-vo.
 Pollucis Onomasticon graecè in 4.to.
 Reusneri Icones Illustrium Virorum in 8-vo.
 Salmasij de amoribus clitophontis graecè et Latinè in 8-vo.
 Schoppij Verisimitum Libri quatuor in 8-vo.
 Urbani Octavi Poemata in 8-vo.

Ex classe Theologorum Speculativorum :

Alberti Magni Opera uno et viginti Tomis in fol.
 Maraviglia Pseudomantia sive de fide divinationibus adhibendâ in fol.
 Petavij Opera Theologica quinq Tomis in fol.

Ex classe Juristarum :

Corpus Juris Civilis glossatum Sex Tomis in fol.
 Decreta et Articuli Regni Hungariae manuscripti vetere characterè in fol.
 Dissertatio de Jure coronandi pro Electore Moguntino.
 Jura Regni Hungariae manuscripta in fol.
 Index Instrumentorum Pacis in Imperio Romano in fol.

Ex classe Medicorum :

Arnaldi de Villâ novâ Opera in fol.
 Cardani Opera omnia decem Tomis in fol.
 Cesium de mineralibus in fol.
 ↪ Laurenbergij horti cultura in 4.to.
 ↪ Laurenbergij apparatus plantarum in 4.to.
 Lully Libelli chymici et de arte chymica in 8-vo.
 Mulleri Lexicon medicum Galeno-pharmaceuticum in fol.
 Meriani Florilegium in folio.
 Philippi Theophrasti Opera in fol.
 Pistorij Consilium antipodagricum in 4.to.
 Paleotus de bono Senectutis in 8-vo.
 ↪ Tabernamontani herbarium duobus Tomis in fol.
 Theatrum chymicum variorum autorum Sex voluminibus in 8-vo.
 Theatrum Sympatheticum variorum autorum in 4.to.

Ex classe Philosophorum, Politicorum et mathematicorum.

Ars pingendi figuris illustrata in fol.
 ↪ Apium Liber in 8-vo.
 Bullialdi Astronomia Philolaica in fol.
 Bayeri Vranometria in fol.
 Concilis discursus Supra Emblemata Academica in fol.

- Caramuelis Pax Sacri Romani Imperij demonstrata in fol.
 Conringius de Republicâ Germani Imperij in 4.to.
 Defectus pecuniarum in Germaniâ in 8-vo.
 Depieres Calendarium Romanum in fol.
 Esterhazy Nicolai Palatini Vngariae Epistolae ad Rakoczi-
 cziium in 4.to.
 Frontini Opera in 8-vo.
 Gassendi Opera omnia Sex Tomis in fol.
 Gelly Noctes Atticae in 8-vo.
 Genty Rosarium Politicum in fol.
 Kircherj Musurgia universalis in fol.
 Kircherj AEgyptiaca Lingva in 4.to.
 Riccioli Geographia et Hydrographia in fol.
 Statuae antiquae urbis Romae in fol.
 Schwenter Deliciae Physico-Mathematicae in 4.to.
 Salmasius de Re militari Romanorum in 4.to.
 Salmasij Miscellanea in 8-vo.
 Salmasius de foenore in 8-vo.
 Salmasius de Virorum caesarie et mulierum comâ in 8-vo.
 Simplicij Commentarius in Enchiridion Epiebeti in 4.to.
 Tirolensium Principum et Comitum effigies in fol.
 Trithemij ars aperiendi animum per Scripturam in 4.to.
 Wanckelij Horologium Principum in fol.
 Vegeschij Comparatio inter Tiberium et Cronvellum in 4.to.

Ex Classe Historicorum Profanorum.

- Atlas Coelestis in fol.
 AEliani Historia graece in 4.to.
 AElianus de animalium natura in 4.to.
 De agrorum conditionibus et constitutionibus Autores varij in 4.to.
 Ansa Principis Caroli Suidmanniae adversus Sigismundum Ter-
 tium Sveciae Regem in 4.to.
 Alcoranus Mahometicus in 4.to.
 Arabicus Liber manuscriptus.
 Blacu Theatrum vrbium Belgij duobus Tomis in fol.
 Bibliotheca Hispaniae variorum Autorum in 4.to.
 Bergerus de errore, origine et restitutione Regni Hunga-
 riae in 4.to.
 Bergeri Rapsodia de Cruce et insignibus Hungariae in 4.to.
 Brunneri Annales Bojorum tribus Tomis in 8-vo.
 Bernardi de utilitate legendae Historiae iu 8-vo.
 Campanella de Hispanicâ Monarchiâ in 4.to.
 Coberi descriptio rerum circa Budam.
 Demonstratio Stemmatum Sacri Romani Imperij in fol.
 Donati Roma vetus et nova in fol.

- Diarium Europaeum totum octodecim voluminibus in 4.to.
 Fulvŷ antiquitates Romanae in 8-vo.
 Groly annales Historiae Belgŷ in fol.
 Istuanfŷ Historia rerum vngaricarum in fol.
 Italiae illustratae varŷ Scriptores in fol.
 Insignia Equestria franciae orientalis in 4.to.
 Jani Nicŷ Erythraei Pinacotheca illustrium virorum duobus
 Tomis in 8-vo.
 Lequile Laudes Domus Austriacae in fol.
 Lambecŷ Historia Literaria in fol.
 Lucius de Regno Dalmatiae et Croatiae in fol.
 Legatio Imperialis Caesaris Manuelis Comneni ad Arme-
 nios in 8-vo.
 Lambecŷ Rerum Hamburgensium Liber primus et Secundus
 duobus voluminibus in 4.to.
 Meriani Theatrum Europaeum integrum octo voluminibus in fol.
 Meriani topographiae novendecim voluminibus in fol.
 Mentelius de origine Typographiae in 4.to.
 Nobilitatis Liber in fol.
 Nani Historia Reipublicae Venetae in fol.
 Orbis novus cum Tabulâ Cosmographicâ Scriptorum variorum
 in folio.
 Obsequentis Prodigiorum liber in 12-mo.
 Pighŷ annales Romanorum Tribus Tomis in fol.
 Rasponus de Basilica et Patriarchio Lateranensi in folio.
 Ratzkaŷ memoria Regum et Baronum Dalmatiae in fol.
 Rebellio continua Franciae in 4.to.
 Reinesius de Deo Eudovellico in 4.to.
 Regis Angliae Caroli vita et Regimen in 8-vo.
 Sicularum Rerum Scriptorum vary in fol.
 Salmasŷ duarum veterum Inscriptionum Explicatio in 4.to.
 S. Romani Imperŷ Insignia quatuor voluminibus in 8-vo.
 P. Schall Historica narratio de Missione Soc. Jesu Chinensi
 in 8-uo.
 Taffinus de veterum Romanorum anno Seculari in 4.to.
 Vitae et Effigies Pictorum Illustrium in 4.to.
 Videmanni Effigies Magnatum Hungariae in fol.
 Vaserus de antiquis nummis Hebraeorum in 4.to.

Ex Classe Historicorum Ecclesiasticorum :

- Alegambe Heroes et victimae charitatis Societatis Jesu in 4.to.
 Alegambe Bibliotheca Scriptorum Societatis Jesu in fol.
 Achery veteres Scriptores gallici in 4.to.
 Bibliotheca Patrum ascetica in 4.to.
 Cassiani Opera omnia in fol.

- Coenobia Anglicana ordinis S. Benedicti in fol.
 Caramuelis Dominicus in fol.
 Chaldaeorum Librorum Catalogus in 8-vo.
 Ecchellensis Euty chius Patriarcha Alexandrinus veridicatus in 4.to.
 Francisci Archiep: Rotomag. de rebus Ecclesiae Historia in fol.
 Geographia Sacra in fol.
 Grinei Historia Ecclesiastica variorum Scriptorum in fol.
 Gummi Chronicon Sanctiss. Deiparae virginis Mariae in 4.to.
 Historia Pontificum et Cardinalium duobus Tomis in fol.
 Historia de Spiritu Pisoniensi in 4.to.
 S. Hildegardis Abbatissae Epistolae in 4.to.
 Lombardi Historia in fol.
 Miraei Origo monastica in 8-uo.
 Pontificale Romanum in fol.
 Philonis Judaei Historia in fol.
 Palavicini Historia Concily Tridentini latine duobus Tomis in fol.
 Procopÿ Historia arcana in fol.
 Panrinÿ chronicon alexandrinum in 4.to.
 Rainaldi ad Annales Ecclesiasticos Baronÿ continuatio Tom.
 15.^{tus} et Tom. 16.^{tus} duobus voluminibus in fol.
 Ribadeneira Scriptorum Sacri Societatis Jesu in 8-uo.
 Regulae Ordinis B. Mariae virginis Annunciatae in 12-mo.
 Regulae Equitum Ordinis S. Jacobi Hispanicé in 8-uo.
 Saliani Annales Ecclesiastici veteris Testamenti Sex Tomis in fol.
 Spondani Annalium Ecclesiasticorum Baronÿ Continuatio duobus
 Tomis in fol.
 Spondani Annales Sacri et Ecclesiastici Tomus primus in fol.
 Salazar Martyrologia Hispanorum Sex tomis in fol.
 Simsonÿ chronicon Catholicum in fol.
 Simonini Gesta Vrbanì octavi in 4.to.
 Stengely Emblemata Josephiana in 4.to.
 Siecus de Ecclesiasticâ hymnodiâ in 8-uo.
 Salviani Opera in 8-uo.
 Tornielli Annales Sacri Tom. 1 et 11.^{das} in fol.
 Thomas à Kempis gallicé in 8-uo.
 Thomas à Kempis vngaricé in 4.to.
 Thomas à Kempis Hispanicé in 12-mo.